บทคัดย่อ

คู่มือการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเพื่อความยั่งยืนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

คู่มือการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเพื่อความยั่งยืนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้นโดยอ้างอิงหลักการและแนวปฏิบัติสากล ISO 26000 ซึ่งเป็นมาตรฐานการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการ หรือ CSR in Process โดยมุ่งหวังให้การปฏิบัติดังกล่าวจะส่งเสริมให้ กนอ.ก้าวสู่ความยั่งยืนได้อย่างมั่นคงจากการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

เนื้อหาภายในคู่มือประกอบด้วยสาระสำคัญแบ่งออกเป็นกรอบการพัฒนา 7 พฤติกรรมหลัก (7 Core Principles) ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ (Accountability) 2) ความโปร่งใส (Transparency) 3) การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical Behavior) 4) การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Respect for Stakeholder Interests) 5) การเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for the Rule of Law) 6) การเคารพต่อการปฏิบัติตามแนวทางของสากล (Respect for International Norms of Behavior) 7) การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (Respect for Human Rights) และ 7 กระบวนการสำคัญภายในองค์กร (7 Core Processes) ซึ่งประกอบด้วย ธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติด้านแรงงาน สิ่งแวดล้อม การปฏิบัติที่เป็นธรรม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน

ดังนั้นเพื่อให้คู่มือนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ กนอ. ได้อย่างเป็นมาตรฐานครอบคลุมตามบริบทและภารกิจงานที่ กนอ. ได้รับมอบหมาย เอกสารฉบับนี้จึงได้จัดแบ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยง ISO 26000 เข้าสู่การปฏิบัติงานประจำวันของ กนอ. โดยเริ่มจากการอธิบายเกี่ยวกับทิศทางการประกอบกิจการของ กนอ. เพื่อกำหนดขอบเขตกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ กนอ. ต้องคำนึงถึงในการดำเนินงานตามภารกิจ ความหมายที่ชัดเจนของ CSR in Process สำหรับเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่เป็นมาตรฐานแก่บุคลากรทั่วทั้งองค์กร โครงสร้างผู้รับผิดชอบหลักเพื่อการจัดการด้าน CSR in Process ภายใน กนอ. และกระบวนการปฏิบัติงานหลักที่ครอบคลุม 7 หลักการ (7 Core Processes) ตามที่กล่าวถึงข้างต้น

โดยสาระสำคัญที่ระบุในคู่มือนี้ จะเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญในภาคปฏิบัติซึ่งจะทำให้คณะกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานของ กนอ. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้าน CSR in Process จนสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จทั้งต่อองค์กร และขยายผลสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่การปฏิบัติงานให้เห็นถึงความสำคัญ และเข้าร่วมปฏิบัติการอันจะนำไปสู่ผลสำเร็จเชิงบูรณาการในทางที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อขับเคลื่อนให้ กนอ. ก้าวสู่การเป็นรัฐวิสาหกิจต้นแบบด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการ (CSR in Process) อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการก้าวสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริงในอนาคต

หลักการและแนวปฏิบัติด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาความยั่งยืนของ กนอ.

หมวดที่ 1 : ธรรมาภิบาล (Organizational Governance)

- หลักการ : ธรรมาภิบาล เป็นกลไกขั้นต้นสำหรับการขับเคลื่อนให้ กนอ. ปฏิบัติงานด้วยความเป็นเลิศภายใต้หลักการคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ โดยผู้ที่มีบทบาทหลักในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จได้แก่ คณะกรรมการ กนอ. ในฐานะผู้แทนเจ้าของกิจการ/ผู้ถือหุ้นภาครัฐ ดังนั้น จึงมีความสำคัญที่คณะกรรมการ กนอ. ต้องมีความรู้ความเข้าใจและ สามารถนำหลักการด้านธรรมาภิบาลนำสู่การปฏิบัติจริงภายใน กนอ. จนเกิดผลสำเร็จ โดยเป็นการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล และสอดรับกับหลักการกำกับดูแลที่ดีในมิติบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) กระทรวงการคลัง กำหนด ได้แก่ การกำหนดทิศทางและค่านิยมด้านการกำกับดูแล เพื่อทำให้ กนอ. ปฏิบัติงานโดยรับผิดชอบต่อผลจากการกระทำที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม การมีภาวะผู้นำด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการคำนึงถึงความยั่งยืน การตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ อย่างสมดุล และการส่งเสริมให้เกิดระบบการกำกับดูแลที่ดีที่เพียงพอต่อ การขับเคลื่อนให้ กนอ. บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาความยั่งยืนได้ตามแนวทางที่เจ้าของกิจการ/ผู้ถือหุ้นภาครัฐกำหนด

หมวดที่ 2 : สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

- หลักการ : สิทธิมนุษยชนเป็นหลักการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับบุคคล โดยเป็นการผนวกรวมหลักปฏิบัติเชิงพฤติกรรมจริยธรรม กับการจัดการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและมาตรฐานสากล ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้บุคคลทุกระดับทั้งภายในและภายนอก กนอ. เข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้ง สิทธิความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการทำงานสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับการรับรองหรือคุ้มครองให้ไม่ถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ เพศ การนับถือศาสนา เป็นต้น กนอ. จึงนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เน้นหลักนิติธรรม ความยุติธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้น จะต้องมีการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และกำหนดระบบเพื่อติดตาม แก้ไข รวมถึงดำเนินการชดเชยในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม

หมวดที่ 3 : การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labour Practices)

- หลักการ : การส่งเสริมพนักงานให้มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันให้กับองค์กรในระยะยาว กนอ. จึงได้กำหนดการปฏิบัติด้านแรงงานที่ครอบคลุมตั้งแต่การสรรหา การเลื่อนตำแหน่ง การดำเนินการด้านวินัยและการร้องทุกข์ การโอนย้าย การเลิกจ้างงาน การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ รวมถึงการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ถูกสุขอนามัย และความปลอดภัย พร้อมส่งเสริมให้พนักงานมีการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ เพื่อเจรจาต่อรองและรักษาผลประโยชน์ ให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในกลุ่มพนักงาน ทั้งนี้ กนอ. มุ่งให้ความสำคัญในการรับผิดชอบการปฏิบัติด้านแรงงานที่ครอบคลุมทั้งพนักงาน ลูกจ้างสัญญาจ้าง และแรงงานหรือลูกจ้างชั่วคราวที่เป็นการรับเหมาช่วง (Outsource)

หมวดที่ 4 : สิ่งแวดล้อม (Environment)

- หลักการ : ภารกิจหลักของ กนอ. คือการจัดตั้งและบริหารจัดการนิคมและท่าเรืออุตสาหกรรมเพื่อรองรับการค้าการลงทุนจากทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจากการที่ผู้ประกอบการภายในนิคมอุตสาหกรรม ท่าเรืออุตสาหกรรม และผู้พัฒนานิคมร่วมดำเนินต่างๆ มีการดำเนินงานที่สร้างผลกระทบเชิงลบโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ จึงมีความจำเป็นที่ กนอ. ต้องวางแนวทางการกำกับดูแล และส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จ โดยครอบคลุมมิติการดำเนินงานที่สำคัญ ทั้งการป้องกันมลพิษ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การลดผลกระทบและการปรับตัวให้เข้ากับภาวะโลกร้อน การปกป้องสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและระบบนิเวศรอบพื้นที่ปฏิบัติงานของ กนอ.

หมวดที่ 5 : การปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair Operating Practices)

- หลักการ : การปฏิบัติที่เป็นธรรมในบริบทของ กนอ. หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ทั้งกลุ่มลูกค้า คู่ค้า ผู้ส่งมอบ คู่แข่งขัน ชุมชน และสังคม รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ อย่างเท่าเทียมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนไม่ให้เกิดการผูกขาดทางการค้า การทุ่มตลาด และการจัดซื้อจัดจ้างที่ขาดความโปร่งใส ซึ่งเพื่อให้บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด กนอ. จึงนำแนวปฏิบัติที่ดีตามมาตรฐาน ISO 26000 มาเป็นกรอบการดำเนินงาน โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ การต่อต้านการทุจริต การเข้าร่วมทางการเมืองอย่างมีความรับผิดชอบ การส่งสริมการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และการหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน นอกจากนี้ กนอ. ยังได้จัดให้มีกระบวนการสร้างความตระหนักในการเคารพต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ กนอ. นำมาใช้ประโยชน์ เพื่อให้การดำเนินงานโดยรวมของ กนอ. ครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair Operating Practices) ได้อย่างแท้จริงในที่สุด

หมวดที่ 6 : ประเด็นด้านผู้ใช้บริการ (Consumer Issues)

- หลักการ : กลุ่มผู้ใช้บริการที่สำคัญที่สนับสนุนให้ กนอ. เกิดรายได้ เติบโตและยั่งยืนในระยะยาว ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการไทย และกลุ่มผู้ประกอบการต่างประเทศ ดังนั้น กนอ. จึงให้ความสำคัญและมุ่งมั่นส่งเสริมให้บุคลากรของ กนอ. ทุกระดับรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งด้านการให้ความรู้ และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง พัฒนา และบริหาร นิคมและท่าเรืออุตสาหกรรม การอนุญาตและกำกับการประกอบกิจการ สิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมถึงบริการต่าง ๆ ตามที่คาดหวัง พร้อมทั้งการปกป้องข้อมูลและความเป็นส่วนตัว ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจและความภักดี และเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของ กนอ. จนให้ความร่วมมือเพื่อสนับสนุนให้ กนอ. สามารถสร้างการเติบโตอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยความเป็นเลิศและมีประสิทธิผล

หมวดที่ 7 : การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน (Community Involvement and Development)

- หลักการ : การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนให้ กนอ. ก้าวสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco Industrial Town) ได้อย่างสมบูรณ์ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด ซึ่งเพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมอยู่ร่วมกับสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ด้วยการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเกื้อกูล โดยมีผู้ประกอบกิจการในนิคมและท่าเรืออุตสาหกรรมเป็นผู้บริหารจัดการ และควบคุมให้การปฏิบัติงานไม่สร้างผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน รวมถึงเป็นฐานต่อยอดเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโตได้ในระยะยาว เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว กนอ. จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติที่ดีที่ครบถ้วนตามมาตรฐาน ISO 26000 โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย การศึกษาและวัฒนธรรม การสร้างการจ้างงานและการพัฒนาทักษะ การพัฒนาและการเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างความมั่งคั่งและรายได้ สุขภาพ และการลงทุนด้านสังคม